

Biuro
Inicjatyw
Społecznych

ANALIZA POTRZEB ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W GMINIE:

GORLICE

OPRACOWANIE PRZYGOTOWAŁ:
JAKUB WRÓBLEWSKI | KRAKÓW 2015 R.

SPIS TREŚCI

Cel badania	2 str.
Podsumowanie wyników	5 str.
Podsumowanie badań jakościowych	7 str.
Charakterystyka gminy	7 str.
Problemy gminy i jej mieszkańców	8 str.
Zainteresowanie mieszkańców aktywnością społeczną	10 str.
Sposoby aktywizacji	11 str.
Działalność społeczna w gminie	12 str.
Deficyty w wiedzy działaczy społecznych	15 str.
Potencjalne pola współpracy	16 str.
Podsumowanie badań ilościowych z przedstawicielami organizacji	18 str.
Historia i profil działalności	18 str.
Status prawny	19 str.
Adresaci oferty	20 str.
Zasoby kadrowe organizacji	20 str.
Zasoby materialne organizacji	22 str.
Udział w konsultacjach dokumentów	22 str.
Współpraca organizacji z otoczeniem	23 str.
Potrzeby szkoleniowe	25 str.
Preferowane sposoby komunikacji	26 str.
Spis tabel i wykresów	27 str.

CEL BADANIA

Celem przeprowadzonego badania była kompleksowa analiza potrzeb organizacji pozarządowych działających na terenie gminy Gorlice. Prezentowane opracowanie skupia się na kilku elementach składających się na spójny portret sektora pozarządowego na wskazanym terenie, a w szczególności na:

- charakterystyce działających organizacji (m.in. formie prawnej, profilu działalności, zasobach finansowych i ludzkich),
- opisie sieci współpracy obejmującej relacje wewnątrz III sektora jak i jego powiązania z instytucjami zewnętrznymi,
- określeniu deficytów kompetencyjnych liderów organizacji,
- charakterystyce obszarów potencjalnego rozwoju i zaangażowania organizacji pozarządowych,
- określeniu założeń oczekiwanej kooperacji między władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi.

By osiągnąć te cele zastosowano triangulację metod badawczych poprzez równoległe wykorzystanie zarówno technik ilościowych (ankiety telefoniczne) jak i jakościowych (wywiady indywidualne i dyskusje grupowe).

Dwa wywiady pogłębione zostały przeprowadzone z osobami, które z uwagi na pełnione funkcje posiadają wiedzę na temat działalności organizacji pozarządowych w gminie.

Nota metodologiczna

Indywidualny wywiad pogłębiony (*Individual Depth Interview*): jest to metoda badawcza polegająca na rozmowie dwóch osób, podczas której prowadzący usiłuje dotrzeć do informacji będących celem badania i pogłębić wiedzę na dany temat. Wywiad taki ma strukturę stosunkowo swobodną, to znaczy mniej ważny jest sposób sformułowania pytań lub kolejność ich zadawania, a bardziej uzyskanie określonych informacji¹.

¹ „Badania marketingowe. Od teorii do praktyki” pod redakcją Dominiki Maison i Artura Nogi- Bogomilskiego, s. 5, GWP, Gdańsk 2007

Dodatkowo odbyły się trzy dyskusje grupowe. W jeden z nich wzięli udział przedstawiciele Rady Miasta, a w dwóch pozostałych osoby zaangażowane w działalność społeczną w organizacjach pozarządowych.

Nota metodologiczna

FGI (*Focus Group Interview*): jest to technika eksploracyjna, która ze względu na swoje walory poznawcze jest często wykorzystywana zarówno w badaniach społecznych, jak i marketingowych. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) ma charakter moderowanej dyskusji z uczestnikami. Istotną zaletą fokusów, która zdecydowała o wyborze tej techniki była możliwość uzyskania dużej różnorodności opinii, poglądów i doświadczeń badanych w sytuacji w pewnym stopniu zbliżonej do naturalnej rozmowy znajomych, którzy spontanicznie wymieniają się poglądami.

Zasadniczymi cechami grup fokusowych, które sprawiają, że są one nieocenionym źródłem informacji są:

- efekt synergii: wspólna dyskusja pozwala na wygenerowanie większej liczby pomysłów, czy wniosków niż można by uzyskać poprzez oddzielne rozmowy z taką samą liczbą osób,
- efekt kuli śniegowej: komentarze części uczestników grupy wywołują repliki innych; pozwala to na zaangażowanie innych uczestników dyskusji,
- efekt stymulacji: grupa wyzwała większą motywację do dzielenia się swoimi opiniami,
- efekt bezpieczeństwa: uczestnicy grupy mają większe poczucie bezpieczeństwa, pozwala to na ujawnianie rzeczywistych motywów i opinii,
- efekt spontaniczności: wypowiedzi są bardziej naturalne.

Zarówno wywiady indywidualne jak i dyskusje grupowe miały formę swobodnej, choć opartej na scenariuszu, rozmowy koncentrującej się na czterech obszarach: zaangażowania mieszkańców w działalność społeczną, funkcjonowania organizacji pozarządowych, brakach kompetencyjnych działaczy społecznych i oczekiwaniach dotyczących kooperacji między III sektorem, a władzami samorządowymi.

Dodatkowym źródłem informacji są wyniki ankiet telefonicznych przeprowadzonych z przedstawicielami organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy.

Nota metodologiczna

CATI (*Computer Assisted Telephone Interviewing*): metoda badań społecznych polegająca na realizacji z respondentami ankiet drogą telefoniczną. Metoda posiada liczne zalety dzięki czemu jest szeroko wykorzystywana w badaniach. Prowadzenie wywiadów drogą telefoniczną umożliwia w stosunkowo krótkim czasie dotarcie do dużej liczby potencjalnych respondentów niezależnie od ich miejsca pracy czy zamieszkania. Zautomatyzowane skrypty ankiet znacząco ułatwiają pracę ankieterów skracając czas realizacji wywiadów.

Raport podzielony jest na trzy główne części:

- **Podsumowanie wyników:** spis najistotniejszych wniosków z badania.

- **Podsumowanie badań jakościowych:** opis wyników uzyskanych w trakcie wywiadów pogłębionych i grup fokusowych.
- **Podsumowanie badań ilościowych:** opis wyników telefonicznego badania ankietowego z przedstawicielami organizacji pozarządowych.

PODSUMOWANIE WYNIKÓW

- Gorlice to miasto o charakterze przemysłowo-turystycznym. Przemysł będący w przeszłości filarem lokalnej gospodarki stracił w ostatnich latach na znaczeniu. Alternatywną ścieżką rozwoju regionu ma być turystyka bazująca na unikalnych walorach miasta i gminy.
- Atutami regionu stanowiącymi fundament oferty turystycznej są walory krajobrazowe, a także dziedzictwo historyczne.
- Czynnikiem utrudniając rozwój turystyki jest złe skomunikowanie gminy z większymi ośrodkami miejskimi.
- Głównymi problemami występującymi w regionie jest bezrobocie i postępujące wyludnianie.
- Działalność organizacji pozarządowych jest bardzo mocno powiązana ze wsparciem finansowym i merytorycznym ze strony władz samorządowych.
- Istniejące organizacje działają na wielu polach brak jest jednak takich, których działalność skupiałaby się wokół tematyki: pomocy osobom niepełnosprawnym i wsparciu młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.
- Zdaniem reprezentantów urzędu przedstawiciele części organizacji pozarządowych wykazują małą inicjatywę w samodzielnym poszukiwaniu informacji dotyczących formalno-prawnych aspektów działalności organizacji.
- Wiele organizacji działa w oparciu o postać lidera lub niewielką grupę osób.
- Sami przedstawiciele organizacji pozarządowych wskazali liczne obszary, w których chcieliby poszerzać swoje kompetencje. Najpopularniejsze tematy dotyczą: pozyskiwania środków i księgowości. Sygnalizowane były także potrzeby poszerzenia kompetencji w obszarze obsługi komputera, czy wiedzy z zakresu ochrony danych osobowych.
- Jednocześnie wśród przedstawicieli niektórych organizacji zauważalne jest oczekiwanie by to samorząd przejmował obowiązki związane z prowadzeniem księgowości, czy dostarczaniem informacji o możliwych źródłach finansowania.

- Władze samorządowe są zainteresowane poszerzaniem współpracy z organizacjami pozarządowymi, a także włączaniem ich w proces konsultacji dokumentów strategicznych.
- Mimo deklaratywnego zainteresowania włączaniem się w proces konsultacji dokumentów zauważalne jest niewielkie zaangażowanie organizacji pozarządowych w tym obszarze.
- Przedstawiciele władz zwracają uwagę na konieczność budowania partnerskich relacji i usamodzielniania działalności organizacji pozarządowych.
- Organizacje mają świadomość korzyści płynących ze współpracy z innymi organizacjami wskazując najczęściej na: możliwość wymiany doświadczeń i poszerzanie wiedzy.
- Najczęściej preferowanymi formami komunikacji są kontakt mailowy i telefoniczny.

PODSUMOWANIE BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

Podstawowe informacje o gminie:

Położenie: powiat gorlicki

Gorlice: gmina miejska

Ludność (2013 r.): 28415 osób

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym: 10,4%

Burmistrz Miasta Gorlice: Rafał Kukla (ur. 1981 r.)

Rada Miasta: 21 radnych, przewodniczący: Krzysztof Wroński

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gorlice to miasto o charakterze przemysłowo-turystycznym. Ta pozornie wewnętrznie sprzeczna charakterystyka wynika z przemian jakie dokonały się w najnowszej historii regionu. Przemysł (głównie naftowy i maszynowy) będący w przeszłości filarem lokalnej gospodarki stracił w ostatnich latach na znaczeniu. Alternatywną ścieżką rozwoju, która ma być swoistym ratunkiem dla regionu, jest promocja turystyki bazującej na unikalnych walorach miasta i gminy.

„Znaczący z okolicznych miejscowości na pewno wyróżnia się potencjałem przemysłowym, prawda. To znaczący kwestią fabryki, no rafinerii i właściwie jedynej i działającej chyba na świecie, co akurat nie jest godne chwaleń się i myślę że w tym względzie i właściwie kierunek w jakim zmierza rozwój tej miejscowości, to jest właściwie połączenie przemysłu z turystyką”

Respondent 2 (FGI.I)

Kapitałem gminy są nie tylko jej walory krajobrazowe, ale też dziedzictwo historyczne. Turystyka historyczna może być rozwijana w co najmniej dwóch obszarach tematycznych. Pierwszym

z nich jest historia industrialna. Należy wspomnieć, że w połowie XIX w region gorlicki stał się kolebką przemysłu naftowego. W latach 1853-1858 swoją pracownię miał tutaj Ignacy Łukasiewicz, farmaceuta, konstruktor lampy naftowej i ojciec przemysłu naftowego. Drugim elementem możliwym do eksponowania w ofercie jest obecność Gorlic na kartach historii

I Wojny Światowej. To pod Gorlicami 2 maja 1915 r. został przerwany front rosyjski, a Bitwa pod Gorlicami ze względu na swoje znaczenie dla przebiegu działań wojennych bywa nawet określana jako Małe Verdun.

„na pewno bogata historia tego miejsca. Gorlice to przede wszystkim kolebka przemysłu naftowego (...) i Bitwa pod Gorlicami: jedno z ważniejszych wydarzeń I Wojny Światowej, (...) Więc, jakby to takie uwarunkowania historyczne. Natomiast, na pewno położenie i walory turystyczne to jest coś co charakteryzuje nasz powiat i jest powiedzmy takim naszym atutem w porównaniu z innymi miejscami”

IDI.I

Co prawda w polskiej tradycji I Wojna Światowa odgrywa znacznie mniejszą rolę niż np. w pamięci historycznej krajów zachodniej Europy, ale być może właśnie ta świeżość okaże się przewagą konkurencyjną miasta na wymagającym rynku turystycznym.

Czynnikiem, który może utrudniać budowanie pozycji Gorlic jako ośrodka turystycznego jest złe skomunikowanie miejscowości z większymi ośrodkami takimi jak: Rzeszów, Kraków, czy Aglomeracja Śląska. Badani zwracali uwagę, że Gorlice nie są bezpośrednio połączone z żadną ważną trasą drogową, czy kolejową co będzie utrudniać dojazd turystom. Istotnie pod tym względem Gorlice stoją na znacznie gorszej pozycji niż Podhale, czy pobliska Rzeszowszczyzna.

„na pewno nasze położenie geograficzne, które powiedzmy z jednej strony jest atutem, ale jest też barierą jeśli chodzi o połączenie z większymi ośrodkami. Czyli, nie mamy ani dobrego połączenia, zarówno kolejowego, ani drogowego z większymi ośrodkami (...) Nie mamy bezpośredniego połączenia z autostrady, nie jesteśmy na żadnym głównym szlaku przelotowym.”

IDI.I

PROBLEMY GMINY I JEJ MIESZKAŃCÓW

Turystyka nie stanowi jednak jeszcze istotnej gałęzi lokalnej gospodarki, a miasto wciąż zмага się ze swoją przemysłową przeszłością, której echem jest wysoka stopa bezrobocia.

„rynek [pracy] się jakby skurczył i zmienił, więc bardzo dużo osób straciło pracę. W Gorlicach w tym momencie mamy bezrobocie na poziomie 13-14%, wahające się, a jeszcze 10 lat temu było na poziomie 20% po tych pierwszych zwolnieniach z fabryk”

IDI.I

Wysokie bezrobocie i brak perspektyw na szybką zmianę tego stanu rzeczy to czynniki sprzyjające emigracji i stopniowemu wyludnianiu się miejscowości.

„obserwuje się takie stopniowe wyludnianie miasta i powiedzmy z 30 paru tysięcy, które w Gorlicach było, to w tym momencie mamy 28 z trendem dalej malejącym (...) No dużo też ludzi młodych z tego powodu wyjeżdża i już nie wraca, no bo nie widzimy już perspektyw do jakiegoś dalszego rozwoju”

IDI.I

W kontekście tematu tego opracowania warto podkreślić, że zdaniem respondentów szczególnie odczuwalny jest odpływ młodych ludzi, który odbija się na poziomie aktywności społecznej w gminie. Jak bowiem zauważali badani to właśnie młodszy mieszkańcy miasta zdecydowanie chętniej angażują się w różnego rodzaju społeczne działania.

„Znaczy ja tam myślę, nie wiem, być może to moje diagnoza w tym zakresie jest błędna, natomiast wydaje mi się, że niestety, że tak powiem, no wyruszenie młodszego pokolenia stąd i to, że to miasto się starzeje to też przekłada się na, na te stowarzyszenia na ich pomysłowość, potencjał”

Respondent 5 (FGI.I)

Osoby z którymi rozmawiano wielokrotnie podkreślały bierność starszych generacji. W opinii części respondentów źródeł tych postaw należy szukać w historii społecznej miasta. Wielu obecnych mieszkańców Gorlic przybyło do miejscowości w okresie gwałtownego rozwoju przemysłu. Ludzie ci rozpoczynając pracę w fabrykach i rafineriach stawali się częścią struktury, która zaspokajała znacząco większość ich potrzeb. Duże zakłady pracy dawały zatrudnienie, zapewniały mieszkania, umożliwiały nawet naukę w przykładowych szkołach zawodowych. Pracownicy fabryk chcący rozwijać swoje hobby mogli realizować się w sponsorowanych przez przedsiębiorstwa klubach sportowych czy przykładowych orkiestrach. Osoby żyjące wiele lat w takich warunkach nabierały przekonania o oczywistości dostępu do pewnych dóbr co niwelowało w nich potrzebę samodzielnego kreowania rzeczywistości.

„Ci którzy kiedyś pracowali na tej fabryce, a więc oni przyjechali z różnych wiosek do raju, bo mieli pracę, mieli wszystko, później się im to odebrało, bo były masowe zwolnienia”

Respondent (FGI.I)

W tym kontekście warto odnotować uwagę jednego z respondentów, który zauważył, że opisane przemiany rynku pracy mogą paradoksalnie być czynnikiem sprzyjającym aktywności społecznej także dojrzałych pokoleń. Sytuacja wymusza bowiem na nich inicjatywę

i samodzielne działania (choćby w poszukiwaniu pracy), co może w przyszłości zaowocować chęcią podjęcia aktywności na polu społecznym.

„To jest zamknięty krąg ludzi, który się spotyka, czyli jak ktoś zmienia pracę no to musi jednocześnie zmienić środowisko i często wiąże się to z wyjazdami, z jakimiś kontaktami z ludźmi spoza Gorlic, tylko z lokalną społecznością, co wymusza automatycznie zmiany w jego myśleniu”

IDI.I

ZAINTERESOWANIE MIESZKAŃCÓW AKTYWNOŚCIĄ SPOŁECZNĄ

Choć brak wielu wcześniej dostępnych zasobów może być impulsem motywującym przynajmniej część osób do podjęcia oddolnych działań, to zdaniem badanych zdecydowana większość lokalnej społeczności wciąż nie jest zainteresowana jakkolwiek aktywnością społeczną. Co więcej także sami działacze nie zawsze są postrzegani pozytywnie.

„to jest bardzo ciężki temat, bo tych ludzi jest naprawdę bardzo mało, którzy by chcieli po prostu. No dzisiaj każdemu za darmo nie ma nic”

Respondent 2 (FGI.II)

„tutaj chodzi o permanentny brak chęci do zaangażowania się w cokolwiek i to jest specyfika małych miasteczek, dlatego że zupełnie inaczej wygląda to w dużym mieście”

Respondent 4 (FGI.II)

Według badanych poza lenistwem i brakiem chęci podejmowania nieodpłatnych aktywności, przyczyną bierności jest odczuwalny deficyt wzajemnego zaufania. Ta uwaga jest także ważna w kontekście planów budowania szerokiej oferty turystycznej opartej na kooperacji wielu małych inicjatyw gospodarczych.

„nie bardzo chcą się konsolidować. Ja parę lat temu zacząłem podsuwać im tego typu myśli przy okazji produkcji ziół, różnych takich ludowych, ludowego rękodzielnictwa, mają w sobie dużą podejrzliwość, że jak się pomoże drugiemu, to ten drugi mu klienta podbierze”

Respondent 3 (FGI.I)

Młodsze pokolenia są z reguły bardziej otwarte niż generacje ich rodziców czy dziadków. Zrozumiałe jest zatem, że respondenci wskazywali, że to właśnie młodzi mieszkańcy Gorlic są zdecydowanie bardziej zainteresowani aktywnością społeczną.

„jeśli chodzi o młodzież to jest chętna i młodzieży mamy dużo i ze szkół podstawowych i ze średnich, ale jeżeli chodzi o osoby starsze, no są, oczywiście są wolontariusze już w starszym wieku, ale to jest bardzo mała ilość. Są bardzo chętni, są bardzo pomocni, zaangażowani, ale jest ich mało. Tak, że no młodzieży jest więcej, to znaczy młodzież przeważa”

Respondent 1 (FGI.II)

Respondenci zasygnalizowali jednak, że istotną przeszkodą w zaangażowaniu większych rzesz młodzieży jest ograniczona siatka połączeń komunikacji publicznej. Skutkiem tego młodzi ludzie, którzy są np. zainteresowani wolontariatem muszą ograniczać lub nawet zaprzestać takiej działalności z powodu braku możliwości powrotu do domu w godzinach popołudniowych lub wieczornych.

„są osoby, które by chciały pomóc ale ze względu na to, że są dojeżdżające np. dla nich jest barierą odległość od miejsca (...) mówią, że chętnie by przyszły w tygodniu ale ze względu na to, że muszą dojechać żeby znowu przygotować się do szkoły to było dla nich barierą”

Respondent 5 (FGI.III)

Warto także zwrócić uwagę na specyficzną barierę w zaangażowaniu właściwą tylko dla organizacji skupiających się w swojej działalności na problemach osób dotkniętych konkretną chorobą. Zdaniem badanych dla wielu osób czynnikiem zniechęcającym do zaangażowania w prace organizacji o takim profilu jest wstyd lub lęk przed upublicznieniem informacji o swojej chorobie.

„to jest pierwsza bariera. To jest pierwsza bariera, żeby się nie przyznawać, że jestem chory”

Respondent 2 (FGI.II)

Problem ten dotyka zarówno anonimowych alkoholików jak też środowisko amazoнок, osób cierpiących na stwardnienie rozsiane, czy nawet organizacji skupiającej osoby cierpiące na tak powszechną chorobę jak cukrzyca.

SPOSOBY AKTYWIZACJI

Według respondentów jednym ze źródeł niskiego poziomu zaufania jest brak wiedzy o działaniach organizacji pozarządowych. Opinii publicznej organizacje mają nie być znane podobnie jak efekty ich działań. Niekiedy wręcz same organizacje są traktowane głównie jako źródło zysku dla ich liderów.

„Jak mi się pytają, a ile z tego masz? Nikt się mnie nie zapytał, co ja robię, tylko co ty z tego masz? I to jest taka mentalność. Nie wiem czy tylko w Gorlicach, czy w ogóle wszędzie, nie”

Respondent (FGI.II)

Badani wyrazili opinie, że odpowiedzią na to może być publiczne prezentowanie pozytywnych efektów funkcjonowania organizacji, których aktywność przynosi konkretne, namacalne korzyści dla mieszkańców.

„na pewno motywuje to, że jakby działania innych są realizowane i przynoszą efekty, czyli jakby jest ten dowód, że chcąc, robiąc staje się realne realizowanie tych marzeń, czy zamierzeń (...) Natomiast, myślę że jest też gro osób, które nie chce się angażować w nic z racji tego, że jakby nie widzi sensu, czy nie widzi potrzeby działania na rzecz wszystkich, po prostu”

IDI.I

Upublicznianie działalności i wskazywanie pozytywnych przykładów może być czynnikiem motywującym dla osób chcących mieć wpływ na swoje otoczenie. O tym jak ważne jest poczucie sprawstwa świadczy choćby sukces budżetu obywatelskiego.

„myślę, że dobrym pomysłem, który warto kontynuować są te budżety obywatelskie. Myśmy mieli już dwa lata realizowany ten budżet obywatelski, tak że już od dwóch lat mieszkańcy uczestniczą w kształtowaniu tej polityki rozwoju czy inwestycji w mieście i to się fajnie przyjęło, bo widać było po pierwszym roku, jak w roku następnym przybyło zainteresowanych zgłaszaniem projektu”

IDI.I

Z punktu widzenia długofalowej strategii aktywizacji społecznej kluczowym działaniem jest wspieranie naturalnego entuzjazmu i chęci działania najmłodszych generacji. Respondenci reprezentujący różne środowiska zgodnie orzekli, że aktywizacja dzieci i młodzieży daje szansę, że prospołeczna działalność stanie się nawykiem realizowanym również w dorosłym życiu.

„dokładnie, a to się już później z biegiem lat, później pójdzie do następnej szkoły i później będzie starszą osobą i podejrzewam, że dalej będzie pracował”

Respondent 7 (FGI.II)

DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA W GMINIE

Dwie charakterystyczne cechy gorlickiej sfery pozarządowej to jej znaczne rozdrobnienie i uzależnienie od władz samorządowych. Można postawić hipotezę, że jedną z przyczyn tak dużego uzależnienia od wsparcia ze strony gminy jest genealogia wielu organizacji. Jak bowiem zauważali badani liczne organizacje społeczne mają swój rodowód w instytucjach powstałych przy zakładach pracy. Osoby zainteresowaną określonym rodzajem aktywności

były pod stałą opieką danego zakładu, który wspierał ich działalność, zapewniał pomieszczenia do prób, boiska do treningów, finansował wyjazdy, itd.

„jest gro stowarzyszeń, która ma w jakiś klubach zakładowych typu kluby sportowe czy nie wiem mieliśmy na terenie miasta orkiestrę dętą, która funkcjonowała jako orkiestra przy fabryce, finansowana przez zakład pracy”

IDI.I

Po upadku firm, które były swoistymi patronkami dla tych środowisk, rolę opiekuńczą przejął samorząd. Choć wsparcie ze strony samorządu z dużym prawdopodobieństwem uratowało część organizacji to niezamierzonym skutkiem tak szerokiej i ciągłej pomocy jest zahamowanie innowacyjności i samodzielności. Skutkiem tego wiele organizacji pozarządowych jest de facto uzależnionych nie tylko od miejskich dotacji, ale też wsparcia merytorycznego pracowników urzędu.

„Natomiast nie wiem z jednej strony dobrze że są te środki, ale czy one troszkę też tak nie sprawiły, że te organizacje no wiedzą, że je dostaną prawda? Rocznie, więc uspiły, że tak powiem ich aktywność”

Respondent (FGI.I)

„No może właśnie te dotacje miejskie, tak jak mówię z jednej strony fajnie, a z drugiej strony może one właśnie troszkę hamują”

Respondent 1 (FGI.I)

Kolejną, wspomnianą już, cechą gorlickiego III sektora jest jego znaczne rozdrobnienie. W gminie funkcjonuje wiele małych organizacji zajmujących się niekiedy bardzo podobnymi lub wręcz tymi samymi problemami.

„jest dużo tych stowarzyszeń czy organizacji, przy czym to rozdrobnienie może być też ich wadą - to znaczy, skupiają się tylko na jakiś swoich problemach, czy rzeczach, które ich interesują i działają w tym kierunku”

IDI.I

Badani wskazali, że przyczyną tego stanu rzeczy może być fakt, że organizacje traktują inne podmioty jako rywali w staraniach o dostęp do głównego źródła finansowania, czyli dotacji samorządowych.

„chcą wywalczyć jak najwięcej dla swojej organizacji upatrując we wspólnym działaniu okoliczności konieczności podziału z kimś innym (...) u nas stowarzyszenia mają zapewnione lokale z miasta i swego czasu podnosiliśmy pomysł, że w związku z tym, że mają problemy różne finansowe, można warto, że nie jedno stowarzyszenie zajmuje jeden lokal tylko spróbować się z nim podzielić (...) ale nie bo to jest moje, bo to jest moja szafa, nikt mi nie będzie tutaj”

Co ciekawe taka postawa jest widoczna nie tylko wśród organizacji podejmujących zbliżone aktywności. Można ją zauważyć także w wypowiedziach osób reprezentujących organizacje nie mające w gminie „konkurencji”.

„jak przeczytałem w gazecie, że na alkoholików się przeznaczają taką sumę pieniędzy, że głowa boli, no i tak sobie myślę „Może zacznę pić?”. No, ale jest to taki podział, ktoś to wymyślił, ktoś to przeznacza i te pieniądze idą, naprawdę ciężkie pieniądze idą”

Respondent 2 (FGI.II)

Organizacje najczęściej nie działają w większych sieciach lub federacjach. Prócz lokalnych oddziałów ogólnopolskich instytucji tylko jedna respondentka stwierdziła, że jej NGO działa w sieci. Co ciekawe taka forma współpracy jest postrzegana jako wymagająca znacznych nakładów finansowych.

„my jesteśmy sami. Stowarzyszenie indywidualne. Na razie jeszcze nie dorobiliśmy się takich pieniędzy, żeby gdzieś tam z kimś zawrzeć jakieś kontakt. To znaczy kontaktów mamy dużo z różnymi organizacjami, tylko że nie należy do jakieś grupy większej, które zrzeszają”

Respondent 2 (FGI.II)

Kolejną cechą gorlickiej sfery pozarządowej jest fakt, że funkcjonowanie bardzo wielu organizacji opiera się na pracy jednej lub co najwyżej kilku osób. Liderzy, którzy są niezbędni do powstania organizacji nie mają umiejętności lub chęci do dalszego zarządzania organizacją w sposób, który by aktywizował większe grono osób.

„wyliczyć. Zarząd i to nawet niepełny zarząd bym powiedział, bo osoby z Zarządu, które pięknie się deklarowały, że będą pomagać, no dzisiaj ich nie ma, no.”

Respondent 2 (FGI.II)

„Znaczy to jest działalność oparta na liderach. Zawsze w takiej grupie musi się objawić jakiś lider jeden, często to jest 2-3 osoby, które po prostu wokół siebie potrafią zgromadzić jakąś grupę osób i realizować jakieś cele”

IDI.II

Badani zastrzegali, że w razie potrzeby są w stanie zaangażować większą liczbę członków organizacji. Zwraca jednak uwagę, że takie wsparcie ma przeważnie charakter okazjonalnej pomocy (np. przenoszenie krzesel, przewożenie sprzętu nagłaśniającego) przy okazji organizacji większych wydarzeń, np. Dnia Dziecka, czy spotkania opłatkowego. Kwestie merytoryczne, czy bieżące prowadzenie spraw organizacji spoczywa najczęściej na jednej

osobie. Dlatego działalność i rozwój organizacji jest często uzależnionych od osobistych chęci, ale też wiedzy merytorycznej liderów lub ich najbliższych współpracowników.

DEFICYTY W WIEDZY DZIAŁACZY SPOŁECZNYCH

Przedstawiciele organizacji pozarządowych biorący udział w dyskusjach najczęściej mają świadomość deficytów w swojej wiedzy. Na pierwszy plan zdecydowanie wysuwają się problemy związane z brakiem wiedzy z obszaru prawa i księgowości organizacji.

„wiedzą co chcą zrobić, większy problem już jest z tymi wszystkimi formalnymi sprawami. Czy często są zorientowali w tych wszystkich zawiłościach prawno- finansowych, bo to jest chyba dla stowarzyszeń największy problem. Żeby odpowiednio rozliczyć projekty, żeby dotrzymywać terminów, żeby znać prawa ale i też swoje obowiązki.”

IDI.II

Co jednak warto podkreślić nie wszyscy rozmówcy wyrażali zainteresowanie uzupełnieniem tych kompetencji wskazując raczej na fakt, że obsługę prawno-księgową powinien wziąć na siebie samorząd. Trudności związane z nieznaną prawem czy księgowością nie były więc interpretowane jako deficyty organizacji, ale jako objaw niedostatecznej opieki ze strony władz.

„finanse i to jest księgowość. Księgowość: tu by był problem rozwiązany, gdybyśmy mieli po prostu niepłatnego księgowego, który mógłby, powiedzmy te stowarzyszenia, może wszystkie by nie dał rady obsłużyć, nie? Ale powiedzmy nasze, żeby obsługiwał, nie?”

Respondent 2 (FGI.II)

Badani wyrażali znacznie większe zainteresowanie poszerzaniem swojej wiedzy w innych obszarach, takich jak: pisanie projektów, obsługa komputera, ochrona danych osobowych, a także tych ściśle związanych z profilem działalności danej organizacji.

„chciałabym bardzo mieć możliwość uczestniczenia w szkoleni z zakresu ochrony danych osobowych po zmienia przepisów tych z roku 2015, dlatego że jest to nieco uproszczone, ale mając osobę, która miałaby przeszkolenie no byłoby łatwiej”

Respondent 4 (FGI.II)

„myślę, że kursy komputerowe też by mogły być bezpłatne”

Respondent 2 (FGI.III)

„no jakieś warsztaty dla wychowawców”

Respondent 6 (FGI.III)

„kwestia może pisania projektów nawet. Takie szkolenie, nie? Ktoś by mógł takie coś zorganizować, nie?”

Respondent 2 (FGI.II)

Warto także podnieść kwestię lokalizacji warsztatów. Osoby aktywnie społecznie bardzo często łączą swoje zaangażowanie z pracą zawodową, dlatego badani zwracali uwagę, że ewentualne szkolenia powinny odbywać się w Gorlicach tak by uczestnictwo w nich nie wiązało się z koniecznością czasochłonných dojazdów.

„ja jeszcze oprócz tego, ja mam taką propozycję, że nam np. brakuje szkolenia, tu w Gorlicach na miejscu, bo jest w Sączu czy gdzieś tam dalej, no ale to jest kłopotliwe żeby jeździć więc z zakresu właśnie tej księgowości”

Respondent 2 (FGI.III)

Uzupełnienie deficytów wiedzy mogłoby być fundamentem szerszej, a jednocześnie bardziej partnerskiej współpracy z samorządem.

„wydaje mi się że w tym momencie dużą rolę miasta jest żeby, że tak powiem pobudzić troszkę te organizacje, wyedukować, uświadomić, no i rzucić je troszkę na głęboką wodę właśnie w temacie pozyskiwania funduszy jakiś nowych inicjatyw, no tak mi się wydaje.”

Respondent 1 (FGI.I)

POTENCJALNE POLA WSPÓŁPRACY

Przedstawiciele samorządu wyrazili zainteresowanie rozbudowywaniem współpracy z organizacjami pozarządowymi. Zwrócono uwagę na liczne zalety takiej kooperacji. Podkreślano, że dzięki dogłębnej znajomości określonych wąskich zagadnień organizacje mogą skuteczniej realizować zadania związane ze specyficznymi problemami (np. wspieraniem osób dotkniętych rzadką chorobą), a tym samym efektywniej pożytkować przeznaczane środki finansowe.

„plusem też jest wydaje mi się bezsprzecznie lepsze wykorzystanie środków”

Respondent 3 (FGI.I)

„oni wiedzą jak dysponować na co pieniądze i co jest im najbardziej potrzebne”

Respondent 2 (FGI.I)

Zwrócono uwagę również na wiele obszarów w których organizacje pozarządowe mogłyby swoją aktywnością wspierać lokalną społeczność. Szczególnie podkreślono konieczność rozwinięcia opieki nad osobami niepełnosprawnymi, zarówno dziećmi jak też dorosłymi.

„problem w Gorlicach taki, że nie ma żadnego ośrodka na pobyt stały dla dorosłych dzieci niepełnosprawnych”

Respondent 2 (FGI.III)

„Kwestia cała niepełnosprawności też, wsparcia osób niepełnosprawnych, dzieci niepełnosprawnych nie mamy placówki wsparcia na przykład dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi, które też przecież stowarzyszenie mogłoby prowadzić.”

Respondent 1 (FGI.I)

Według badanych organizacje pozarządowe mogą także zaangażować się w opiekę i resocjalizację trudnej młodzieży.

„praca z młodzieżą trudną, ta która ma problemy wychowawcze w domu, która ma bardzo dużo wolnego czasu, zaniedbuje naukę a można by poprzez jakiś nauczycieli którzy są wolni, którzy nie mają normalnie pracy w jakiś różnych stowarzyszeniach”

Respondent 2 (FGI.I)

Nieco odrębnym, ale równie ważnym z punktu widzenia budowania pozycji organizacji jest zaangażowanie przedstawicieli III sektora w konsultacje gminnych dokumentów. Jak bowiem zauważono tylko nieliczne podmioty chciały się do tej pory realnie włączyć w te procesy.

„w trakcie pisania strategii były bezpośrednie spotkania. Najczęściej nawet jak ktoś przyszedł poza nami na początek na rozpoczęcie to już w połowie spotkania zostawialiśmy sami, więc, no tak”

Respondent 3 (FGI.I)

Przedstawiciele organizacji najczęściej swoją absencję uzasadniali brakiem wiedzy o konsultacjach.

„ja osobiście nie brałam udziału, ponieważ nie wiedziałam”

Respondent 4 (FGI.II)

Pozytywną rolę w rozwoju gorlickiego III sektora mogłaby odegrać organizacja koordynująca przepływ informacji, a także współpracę między samorządem, a organizacjami pozarządowymi. Potrzebę powołania takiej instytucji dostrzegają zarówno reprezentacji samorządu jak i liderzy organizacji pozarządowych.

„takie centrum umożliwiło by nam informowania się w prostszy sposób, niż robimy to dotychczas o możliwej działalności na innych polach, to jest raz: że jest możliwość skorzystania z tego, a poza tym nie można się zamykać w tym co umiemy, bo świat idzie do przodu, można znaleźć inny sposób dotarcia do innych osób”

Respondent 4 (FGI.II)

PODSUMOWANIE BADAŃ ILOŚCIOWYCH Z PRZEDSTAWICIELAMI ORGANIZACJI

HISTORIA I PROFIL DZIAŁALNOŚCI

Rok powstania	Liczba organizacji
1954	1
1966	1
1989	2
1992	1
1998	1
1999	1
2000	1
2005	2
2009	2
2011	1
2013	1
2014	2

Tabela 1

Połowa z przebadanych organizacji powstała w ostatnich 10 latach. Organizacją mającą zdecydowanie dłuższą historię jest powstała w 1954 roku Gorlicki oddział Polskiego Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów. Drugą organizacją od tak długiej historii jest Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Gorlickiej, które zostało założone w 1966 roku.

Organizacje różnią się pod względem pól działalności. Najczęściej jednak skupiają się na obszarach: edukacji i wychowania, promocji kultury i sztuki, a także popularyzacji sportu i turystyki.

Obszar działalności	Liczba organizacji
Edukacja i wychowanie	11
Kultura i sztuka	9
Sport, turystyka, rekreacja, hobby	9
Ochrona zdrowia	3
Usługi socjalne, pomoc społeczna	3
Badania naukowe	2
Rynek pracy, zatrudnienie, aktywizacja zawodowa	2
Prawo i jego ochrona, prawa człowieka, działalność polityczna	1
Działalność międzynarodowa	1
Działalność na rzecz ludzi chorych na cukrzyce	1

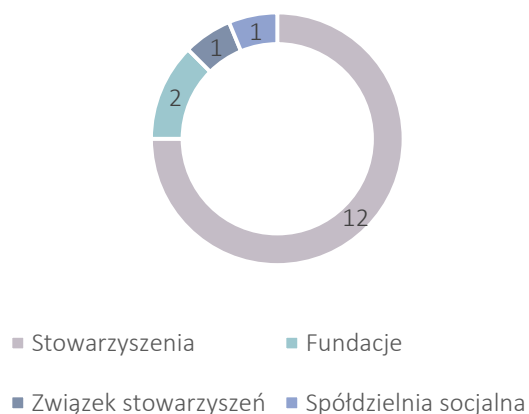
Integracja środowiskowa osób niepełnosprawnych	1
Wsparcie psychologiczne osób z chorobą nowotworową	1
Ochrona dziedzictwa kulturowego	1

Tabela 2

STATUS PRAWNY

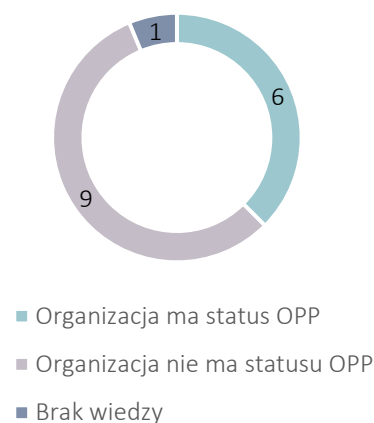
W próbie dominują organizacje mające formę stowarzyszenia (12 instytucji). Dziewięć z organizacji ma statusu Organizacji Pożytku Publicznego.

Forma prawna organizacji (liczba)

Wykres 1

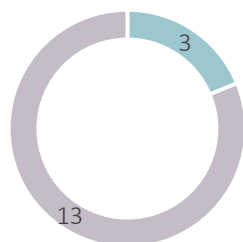
Status OPP organizacji (liczba)

Wykres 2

Większość z przebadanych organizacji nie prowadzi ani działalności odpłatnej, ani gospodarczej.

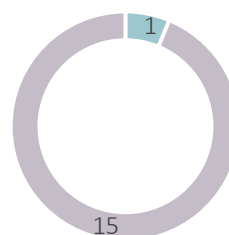
Prowadzenie działalności odpłatnej
(liczba)

- Organizacja prowadzi działalność odpłatną
- Organizacja nie prowadzi działalności odpłatnej

Wykres 3

Prowadzenie działalności
gospodarczej (liczba)

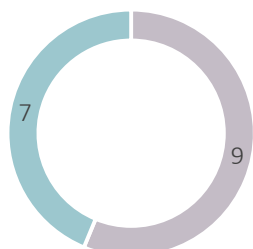

- Organizacja prowadzi działalność gospodarczą
- Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczą

Wykres 4

ADRESACI OFERTY

Adresaci oferty ze względu na
miejsce zamieszkania (liczba)

- Mieszkańców powiatu
- Wszystkich zainteresowanych bez względu na miejsce zamieszkania

Wykres 5

W opinii reprezentantów dziewięciu organizacji pozarządowych ich oferta jest najczęściej kierowana do mieszkańców powiatu.

Siedem organizacji zadeklarowało, że swoją ofertę kieruje do wszystkich bez względu na miejsce zamieszkania.

Reprezentanci 13 organizacji nie precyzowali przedziału wieku grupy docelowej swoich działań. Pozostałe trzy przebadane NGO kierują swoją ofertę ściśle do: dzieci i młodzieży

(Stowarzyszenie „Się Dzieje”), osób dorosłych (Stowarzyszenie Gorlicki Klub Abstynenta EGIDA) i seniorów (Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów).

ZASOBY KADROWE ORGANIZACJI

Organizacje są bardzo zróżnicowane pod względem ilości zaangażowanych osób. Respondenci zadeklarowali, że aktywnych w poszczególnych NGO jest od 4 (Fundacja Beskidzka Zima) do 74 osób (Stowarzyszenie „Klub Gorliczan”), choć wyjątkiem był Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, którego przedstawiciel zadeklarował, że w działalność organizacji jest zaangażowanych 340 osób.

Organizacje najczęściej nie zatrudniają na stałe pracowników. Jedynymi z przebadanych organizacji, które zatrudniają pracowników na etat są:

- Spółdzielnia Socjalna ENTER (5 etatowych pracowników),
- Fundacja Beskidzka Zima, Stowarzyszenie „Maraton” i Kwiatonowickie Stowarzyszenie HOMINI (po jednym etatowy pracowniku).

W przebadanej grupie popularniejszą formą współpracy z pracownikami są umowy cywilno-prawne:

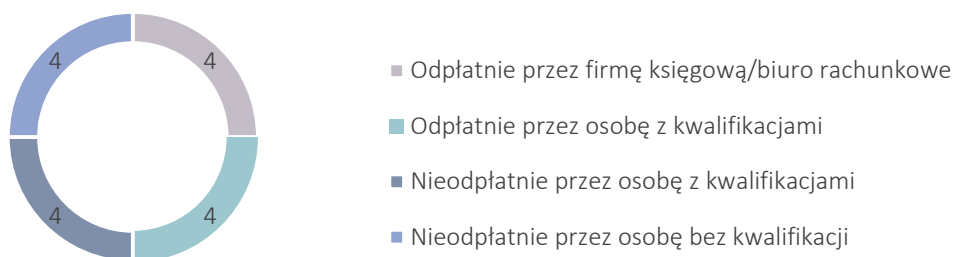
- Kwiatonowickie Stowarzyszenie HOMINI (5 osób zatrudnionych na podstawie umowy zlecenie), Spółdzielnia Socjalna ENTER i Gorlicki Klub Piłki Siatkowej (po 3 osoby zatrudnione na podstawie umowy zlecenie), Stowarzyszenie Gorlicki Klub Abstynenta EGIDA (1 osoba zatrudniona na podstawie umowy zlecenie),
- Stowarzyszenie Na Rzecz Sprawności Dzieci i Młodzieży SPRAWNE SMOKI (5 osób zatrudnionych na podstawie umowy o dzieło), Fundacja Beskidzka Zima (3 osoby zatrudnione na podstawie umowy o dzieło), Stowarzyszenie „Klub Gorliczan” (1 osoba zatrudniona na podstawie umowy o dzieło).

Organizacje znacznie częściej współpracują natomiast z wolontariuszami. Wszystkie z przebadanych organizacji zadeklarowały, że wspierają się pracą wolontariuszy. Ich liczba jest

bardzo zróżnicowana: od 6 osób (Stowarzyszenie Klub Gorlickich Amazonek) do nawet 420 (Kwiatonowickie Stowarzyszenie HOMINI).

Organizacje stosują różne modele prowadzenie księgowości. Warto jednak zauważyć, że tylko połowa organizacji korzysta z usług firm księgowych lub osób w tym obszarze wykwalifikowanych. W przypadku gdy księgowość prowadzą pojedyncze osoby są one najczęściej (11 na 12 przypadków) osobiście zaangażowane w działalność organizacji.

Prowadzenie księgowości organizacji (liczba)

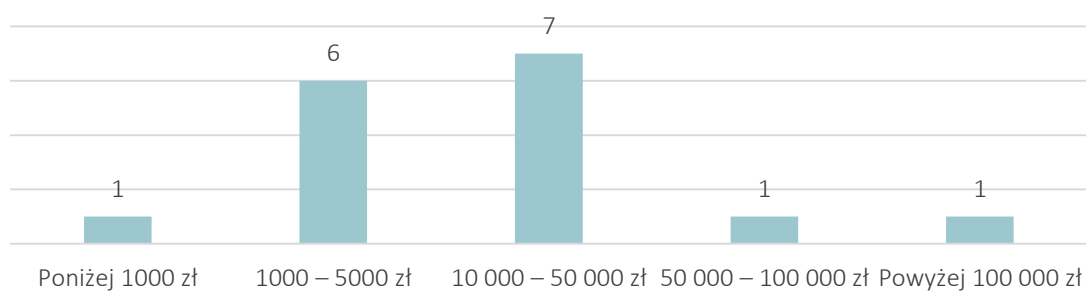

Wykres 6

ZASOBY MATERIALNE ORGANIZACJI

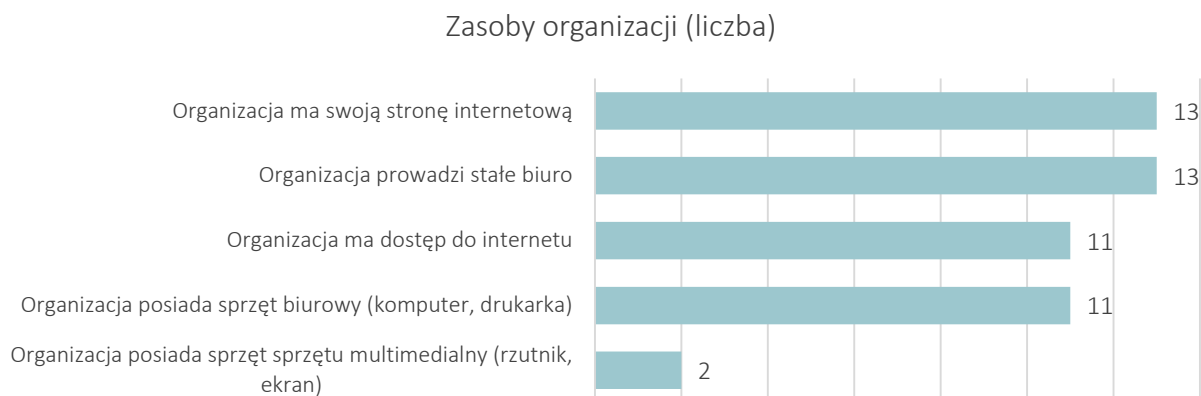
Przychody organizacji są bardzo zróżnicowane. W próbie znalazła się zarówno organizacja, której przedstawiciel oszacował dochody organizacji na kilkaset złotych w ciągu roku, jak i taka której dochód przekroczył w 2014 r. 100 tys. zł.

Przychody organizacji w 2014 r. (liczba)

Wykres 7

Najczęściej wskazywanym źródłem finansowania są składki członkowskie (9 organizacji) i dotacje z samorządu (9 organizacji). Tylko jedna organizacja wskazała, że pozyskuje środki na działalność od sponsorów.

Wykres 8

UDZIAŁ W KONSULTACJACH DOKUMENTÓW

Jedynie siedem organizacji zadeklarowało uczestnictwo w konsultacjach społecznych dokumentów w roku 2014.

Co ciekawe przedstawiciele, aż pięciu organizacji stwierdzili, że nie dotarła do nich informacja o konsultacjach:

„nie było kontaktu z drugą stroną, pisaliśmy do Gminy w tej sprawie, ale bez odzewu”

Wypowiedź respondenta

„w tym roku za późno znaleźli informacje, bo nie była ona czytelna”

Wypowiedź respondenta

WSPÓŁPRACA ORGANIZACJI Z OTOCZENIEM

Przedstawiciele organizacji zapytano o fakt i rodzaj ewentualnej współpracy z:

- innymi organizacjami pozarządowymi,
- otoczeniem biznesowym,
- władzami samorządowymi.

14 organizacji potwierdziło fakt współpracy z innymi NGO w ciągu ostatniego roku. Współpraca ta przybierała różne formy najczęściej jednak polegała na wspólnym uczestnictwie w większych wydarzeniach (np. festynach) lub świadczeniu usług wzajemnych.

Co ważne zdecydowana większość respondentów (12 organizacji) deklaruje chęć współpracy z innymi organizacjami, choć jednocześnie badani nie byli w stanie wskazać propozycji konkretnych działań. Respondenci wskazywali także na przeszkody w budowaniu takich relacji:

„trudno jest znaleźć organizacje pokrewną, ale i taką która, chciała się podzielić swoimi doświadczeniami i swoją wiedzą”

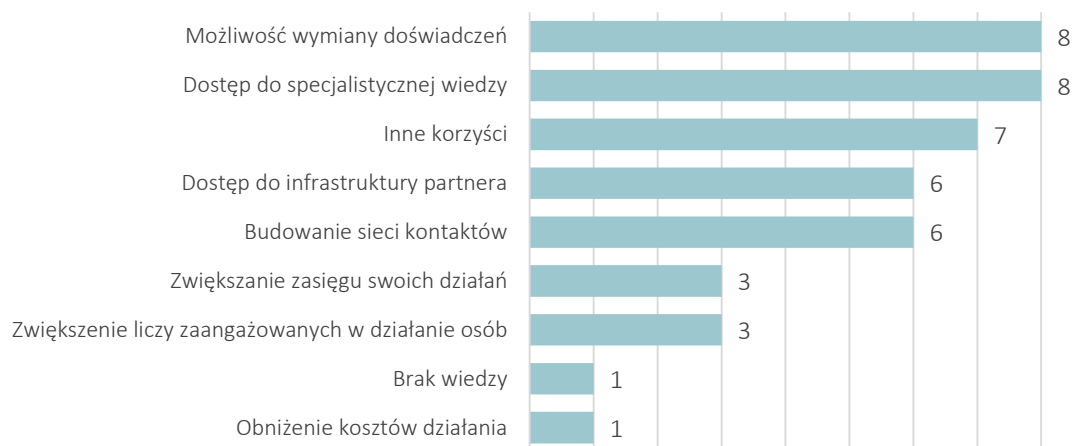
Wypowiedź respondenta

„do federacji chcielibyśmy, ale trzeba płacić duże składki członkowskie”

Wypowiedź respondenta

Badani mają świadomość korzyści mogących płynąć ze współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi. Najczęściej (po 8 odpowiedzi) wskazywano na fakt, że taka kooperacja umożliwia wymianę doświadczeń i zdobycie nowej wiedzy.

Korzyści płynące ze współpracy organizacji pozarządowych (liczba)

Wykres 9

Dodatkowo badani wskazali na fakt, że współpraca umożliwia:

- docieranie do większego grona odbiorców,
- zwiększenie szans w ubieganiu się o niektóre granty,
- integrację środowiska,

- prowadzenie skuteczniejszej promocji.

Nieco mniej przedstawicieli organizacji (8 osób) zadeklarowało, że współpracowało z lokalnymi przedsiębiorcami w 2014 r. Deklarowane formy współpracy miały najczęściej charakter różnego rodzaju wsparcia finansowego (np. sponsoring nagród).

Respondenci, którzy nie współpracowali z przedsiębiorcami wskazywali m.in. na fakt, że:

- przedsiębiorcy nie są zainteresowani współpracą,
- organizacja nie ma siły przebicia,
- organizacja nie ma pomysłu na taką współpracę.

Podobnie jak w przypadku współpracy z samorządem również do kooperacji z instytucjami administracji samorządowej wyższego szczebla (na poziomie powiatu, województwa lub na poziomie centralnym) przyznała się większość respondentów (12 osób). Współpraca ta miała najczęściej charakter korzystania z dotacji finansowych, a także udziału w szkoleniach.

Przedstawiciele organizacji, które nie współpracowały administracją publiczną wyższego szczebla wskazywali że:

- pozyskiwanie środków z instytucji administracji wyższego szczebla jest skomplikowane,
- Urząd Miasta Gorlice zaspokaja wszystkie potrzeby organizacji.

POTRZEBY SZKOLENIOWE

Najczęściej wskazywanym obszarem, w którym organizacje chciałyby podnieść kompetencje swoich członków i/lub pracowników jest pozyskiwanie środków na działalność.

Oczekiwany zakres podniesienia kompetencji pracowników/
członków organizacji (liczba)

Wykres 10

Przedstawiciele 10 organizacji wskazali także obszary, w których byliby zainteresowani wsparciem edukacyjnym. Jeden badany wyraził zainteresowanie takim wsparciem lecz nie potrafił doprecyzować interesującej go tematyki. Pięcioro respondentów jednoznacznie stwierdziło, że nie interesuje ich wsparcie edukacyjne lub doradztwo.

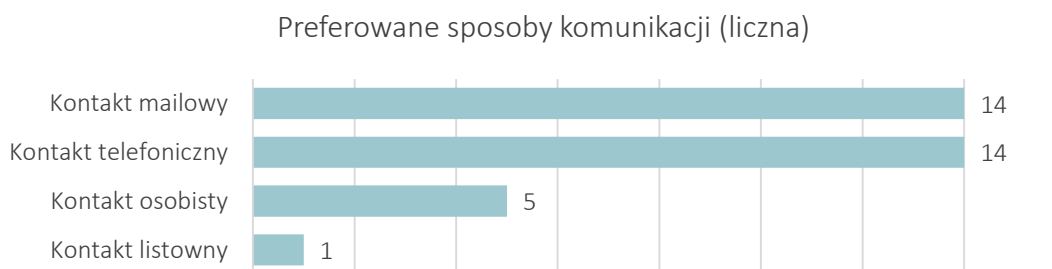
Oczekiwany zakres wsparcia edukacyjnego/ doradztwa	Liczba wskazań
Księgowość	3
Rozliczanie wniosków	2
Szkolenia medyczne	2
Marketing Internetowy	1
Obsługa komputerów	1
Pisanie wniosków	1
Pomoc psychologiczna (dla osób niepełnosprawnych i chorych)	1
Porady prawne	1
Pozycjonowanie stron	1
Pozyskiwanie partnerów	1
Pozyskiwanie środków	1
Prowadzenie rejestrów i sprawozdań finansowych	1
Wystąpienia publiczne	1
Prawo (dot. przepisów związanych z rehabilitacją)	1

Tabela 3

Jeden z respondentów zastrzegł jednocześnie, że wszelkie szkolenia powinny się odbywać w soboty lub niedziele.

PREFEROWANE SPOSOBY KOMUNIKACJI

Większość respondentów preferuje kontakt mailowy i telefoniczny. Jedynie 5 osób wskazało kontakt osobisty.

Wykres 11

SPIS TABEL I WYKRESÓW

- Tabela 1 Liczba organizacji powstałych w latach
- Tabela 2 Obszary działania organizacji
- Tabela 3 Oczekiwany zakres wsparcia edukacyjnego/ doradztwa

- Wykres 1 Forma prawna organizacji (liczba)
- Wykres 2 Status OPP organizacji (liczba)
- Wykres 3 Prowadzenie działalności odpłatnej (liczba)
- Wykres 4 Prowadzenie działalności gospodarczej (liczba)
- Wykres 5 Adresaci oferty organizacji (liczba)

- Wykres 6 Prowadzenie księgowości organizacji (liczba)
- Wykres 7 Przychody organizacji w 2014 r. (liczba)
- Wykres 8 Zasoby organizacji (liczba)
- Wykres 9 Korzyści płynące ze współpracy organizacji pozarządowych (liczba)
- Wykres 10 Oczekiwany zakres podniesienia kompetencji pracowników/ członków organizacji (liczba)
- Wykres 11 Preferowane sposoby komunikacji (liczba)